

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Vita P. Ignatii Loiolae, Qui religionem Clericorum Societatis Iesv instituit

**Ribadeneyra, Pedro de
Coloniæ Agrippinæ, 1602**

[Dei in Societate Instituenda consilium exquiritur. XVIII.]

urn:nbn:de:hbz:466:1-45323

summi Pontificis confirmationem. Qui ut pedetentim progredieretur, & ipsa sua confirmatione Societatem etiam magis probaret, eorum numerum adiecit. Ex quo hæc eius confirmatio, ad annum 1543: probatio quædam fuit, quo quidem anno, ubi Domino cooperante, & sermonem nostrorum virtute sua confirmante, successus is fuit, qui sperabatur ab eodem Pontifice numeri illa definitio sublata est. Deinde verò ab anno 1543. ad annum 1550. vegetior facta est, robustior, & à Iulio 3. alijsque Pontificibus confirmata, & multis magnisque privilegijs aucta, & vehementius stabilita, ut suo loco dicam.

*DE IN SOCIETATE INSTI-
tuenda consilium exquiritur.*

CAPUT XVIII.

ET quoniam huc peruentum est, & de institutione Societatis atque confirmatione egimus, non erit (ut arbitror) abs re, si quod Dei fuerit, in hac ipsa Societatis confirmatione consilium pro modulo nostro inuestigemus. Ille enim Ignatium Ecclesie suae labanti, singulari quadam prouisi-

providentia, auxilio misit: ut & se, & filios suos murum pro domo Dei insultantium hostium furori obijceret. Atque ut hoc Dei Opt. Max. propositum magis eluceat, necessarium est, quo in statu Ecclesia sancta fuerit, quo tempore Ignatius vixit, diligenter consideremus. Ex hoc enim melius intelligemus, quanta fuerit huius auxilij necessitas: ex necessitate etiam Dei consilium magis apparebit. Qui quidem quasi Pater quidam familias vigilantissimus, *Mat. 20.* nunquam non operarios conducit in vineam suam; sed tunc maximè, cum illa magis inculta videtur, atque deserta. Et tanquam Rex Regum, & Dominus dominantium omnium potentissimus atque sapientissimus, regnum Ecclesie suae amplissimum munire non cessat: & sacras religiones in eo, veluti munitissima quaedam propugnacula collocare, atque fortissimorum militum praesidijs cingere: & armis, comiteatu, rebusque ad defensionem necessarijs instruere: ne vitiorum, haeresum atque errorum monstra hostiliter irrumpant: bellumque virtuti atque veritati impunè indicant: & de sanctissima religione nostra triumphare videantur. Nihil temerè facit Deus, nihil

hil

Math. 10.
Sap. 8.

hil fortitudo. Nā si folium arboris ab-
que illius nutu non cadit; si oēs capil-
los capitis nostri habet numeratos; &
sua ipsius providentia attingit à fine
vsque ad finem fortiter, & disponito-
mnia suauiter; quanto magis in Reli-
gionum & sacrorum Ordinū institutio-
nibus (quæ longè nobiliora nimirū
atque excellentiora ipsius opera sunt)
hanc suā admirabilē providentiā De-
us prodere, atq; illustrius debet profes-
re: Et vt certi^o aliquid colligere, & mi-
nus dubijs coniecturis Dei consilium
assequi possimus; ponam^o ante oculos
finem, cuius gratia Societas est institu-
ta; qui quidem is est, quem praesens Ca-
tholicae Ecclesiae tempus requirebat.
Est igitur Societas Iesu, vt in confir-
mationis Apostolicae literis contine-
tur, ad defensionem ac propagatio-
nem fidei potissimum instituta. Fides
ab haereticis defeditur, apud Ethnicos
propagatur. Videamus ergo, quid op^o
nostris temporibus fuit, vel fidem Ca-
tholicam ab haereticorum oppugna-
tione defendere, vel eam inter Gen-
tes amplificare: ex ijs enim duobus
capitibus, diuinae providentiae consili-
um fortasse licebit cōijcere. Nam hoc
ipso tempore, quo Ignatius lucem hāc
hausit,

Haufit, innumerabiles, easq; atrociffi-
 mas calamitates Dei Ecclesia ab infi-
 delibus, atque ab hæreticis perpeffa
 eft, vehementerq; debilitata, atq; di-
 minuta. Et tamen (quæ Dei in spon-
 fam fuam benignitas eft) ad reparan-
 das has tantas ruinas, & damna refar-
 cienda, quæ patitur in Europa, nouū
 Dominus mundum, atq; hætenus in-
 cognitū mirabiliter patefecit, in quo
 fe latius funderet lumen fidei, & in nu-
 meras atq; latiffimas prouincias per-
 agraret. Mitto nunc quas ftrages edi-
 derit, quas Christianorum prouinci-
 as Ottomanicū Imperiū ab anno fer-
 mē 1300. quo coepit, vfque ad annum
 Domini 1491. quo Ignatius in lucem
 editus eft, occupauerit, quas nationes
 subegerit, quæ regna subiugauerit; in
 quibus fcilicet, vel extincta, vel certè
 maiorem in modum afflicta & labefa-
 ctata eft Chrifti religio, & spurca te-
 traq; Mahomeris feéta induéta Ex quo
 primū certè Ignatius lucis huius vfu-
 ram accepit, religionis noftræ lumen
 magna ex parte obfcuratum eft in in-
 feriori Pannonia, occifo eius Rege
 Ludouico: in Dalmatia item, & Illy-
 rico. Amiffimus Rhodum, fidei propu-
 gnaculum, atq; hoftium terrorē, Chiō.

In

*Ioannis
 Richerini
 de rebus
 Turcicis.*

Infulam, Cypri regnum, Coronem, Methonem, Neapolim, Maluassiam, Neupactum, Guletam, Tripolim, Bugiam, aliaque plurima loca munitissima, à Christianis olim expugnata, ut in illis Christi fides effloresceret. Quid dicam de heresi, atque errorum potentis, quæ nostro infelici sæculo extiterunt? Quot provincias euerterunt? quot regna affligerunt? quot Catholicorum Respublicas deuasauerunt? quales calamitates non importarunt? quibus malis vniuersam Ecclesiam non affecerunt? vexarunt? perdididerunt? Anno humanæ salutis 1483 natus est in Saxonia, superioris Germaniæ provincia, humani generis perniciis, ac certissima pestis Martinus Lutherus. Anno verò 1517, in condonationes peccatorum, ac remissiones, à Romano Pontifice concessis, impiè debacchari coepit. Furijs autem illum agitantibus, anno 1521, palàm Catholicæ Ecclesiæ, per summum scelus bellum indixit. Quo ipso anno Deus in Pompeiopolitana arce Ignatium vulnerauit, ut sanaret, & ex vanitatis vili mancipio Ducem fortem efficeret: & Luthero tanquam acrem Ecclesiæ suæ propugnatorē opponeret. Hoc diuinæ bonitatis

pre

Cochleus,
Surius,
Fontanus,
& alij.

proprium est. Hæc est certissima ratio
 diuini consilij. Nunquam Ecclesiam su-
 am deserit Deus; sed vbi maximè op-
 pugnatur, fortissimos excitat defenso-
 res. Sic Simoni Mago Simonem Petrũ
 Apostolorum Principem, Ario Acha-
 nasium, Nestorio Cyrillum, Iouinia-
 no, Vigilatio, Eluidio Hieronymum,
 Mani & Pelagio Augustinum, alij. Hæ-
 resiarhis, atque fidei hostibus, alios
 clarissimos defensores opponit. Ex
 quo prudenter est ab Ecclesiasticæ hi-
 storix scriptorib. animaduersum, quo
 die Pelagius in Anglia natus est, vt te-
 nebras errorum mundo offunderet:
 eodem ipso die, Ecclesiæ lumẽ Augu-
 stinum in Africa emicuisse, vt impij
 ac nefarij hominis caliginem depelle-
 ret, & vniuersam Ecclesiam luce sua
 collustraret. Quo tempore Abigēses,
 alijque peruersæ doctrinæ magistri,
 importunius Ecclesiæ pacem turba-
 bant, & succrescentes spina vitiorum
 semen à cælesti satore sparsum mali-
 gnè suffocabant, duo illa mundi lumi-
 na atque ornamenta, Dominicus &
 Franciscus quasi de cælo lapsi sunt, vt
 per se, & per filios suos hæreticorum
 frangerent impetum, errorum radices
 euellerent, vitia tollerent, mores com-
 pone-

IV. ffila.

*Ferdinandus à Ca-
 stillo lib. 1.
 Cronic.*

ponerent, deniq; vniuersum terrarum orbem admirabili vita atque doctrina illuminarent, atq; ad Dei amorem accenderent. Quemadmodum à sanctissimis illis Patribus factum fuisse legimus, & ab optimis eorum filijs, quotidie fieri videmus. Religiones eæ quæ militares vocantur, ijs temporibus constitutæ sunt, quibus sancta Ecclesia armis infidelium mirum in modum diuexata, atque oppressa, virtute etiam Christianorum militum erat defendenda & vindicanda in libertatem. Quod item de reliquis est sacris Religionibus intelligendum, & de ea potissimum, qua de agimus Iesu Societate. Nam cum Martinus Lutherus Monachus, vnâ cum suæ religionis habitu pudorem etiam ac Dei timorem exuisset, & sacrilegas atq; incestas nuptias cum virgine Deo sacrata impudentissimè celebrasset, signum in Ecclesiâ Catholicam sustulit, bellum Christi Vicario indixit, milites cōscripsit, denique omnes gentes diris clamoribus & horrendis blasphemijs ad arma cōcitauit. Sequuti Lutherum è vestigio sunt homines prophani, perditī, seipsos amantes, superbi, elati, & rerū no-
uarnam cupidi. In ijs, magno numero

*Cochleus,
Surius, Fō
banus.*

Poetæ

Poetae leues, Oratores garruli, Grammatici fuerunt arrogantes, qui versib. cantilenis, rythmis, comœdijs, declamationibus, & magistrum suum Lutherum miris laudibus extulerunt; & in traditiones, ceremonias, dignitates Ecclesiasticas atrocissimè inuecti sunt. Magnus deinde ex sese Luthero adiunxit Sacerdotum Monachorumq; qui quòd infirmis oculis clarissimam Religionum, in quibus vivebant, lucem ferre non possent, vt licentius libidini fœnalaxarent, & in turpissimarum voluptatum eceno volutarentur, ipsarum religionum claustra reliquerunt. Et ne dubitari posset, quid eos ad tantam insaniam impelleret, quali cibus igne succensus afluant; & tanquam equi admissarij ad voluptatem incitati, ad Lutheri orationem adhiuerunt; vxores duxerunt; mulierculas deceptas, & virgines etiam Deo dicatas per summum scelus constuprarunt: & quidem tam impudenter, tam scelestè, vt in nuptijs cuiusdam illorum, Missam etiam com-
In nuptijs Carolstadij Fontanus lib. 8.

posuerint (si sacratissimæ rei nomen, in tam immanem quadrare potest insaniam) execrationibus & blasphemijs referissimam, in qua incestos & fœ-

foedifragos, atque impuros sacerdo-
 tes collaudant, sanctos vocant, à Deo
 illuminatos prædicant, quod excusso
 continentiae iugo, vxorum adhare-
 rent amplexibus; & cæteres vt idem
 faciant, adhortantur. Nempe hæreti-
 ci, cum vita factique sunt detestabi-
 les, tum verò ipsa peccandi licentia in-
 credibili, atque impudicitia longè et-
 iam detestabiliores. Isti itaque nefarii
 atque perditissimi Apostatae, cœperunt
 libertatem prædicare, vt homines pec-
 cati seruos efficerent: annuntiare vo-
 ce Christum crucifixum, re autem ve-
 ra Antichristum: denique persuadere
 fidelibus, vt poenitentiam, crucem, ve-
 ram Christi imitationem abijcerent,
 & per omne flagitij ac turpitudinis
 genus agerentur præcipites. Erat hoc
 ipso tempore ijs vitijs contaminatus,
 ijs morbis confectus mundus, ac tam
 incurabilibus faucibus vulneribus, vt
 multi hanc doctrinam facile admit-
 terent, & venenum haurirēt suauiter,
 & tanquam medicamentum salutare
 alijs etiam propinarent. Fuerunt in ijs
 è face Reipub. sutores, cerdones, tinc-
 tores, lanij, homines facinorosi, &
 vulgo infames, & publicè damnati, &
 ignominia notis iniusti, qui noui hu-
 iu

ius Euangelij, noui magistri atq; con-
 cionatores extiterūt. Quos enim alios
 huiusmodi doctrina haberet docto-
 res? Imò verò eò progressa est quarun-
 dam muliercularum garrularum atq;
 impudentium audacia, vt absterfa illa,
 quæ illis innata & propria est femina-
 rum verecundia, & neglecto *1. Tim. 2.*
 li Pauli præcepto, mulierem domi sue
 in silentio discere iubentis, & in Ec-*Fontanus*
 clesia loqui prohibentis, in suggestum *lib. 5.*
 ascenderent, verbum Dei explicarent,
 in concione de sacra Scriptura disse-
 rerent, doctissimos Theologos ad cer-
 tamen prouocarent, assertiones ani-
 les, & theses, seu potius deliramenta
 quædam publicè defendenda propo-
 nerent: vt verum sit illud D. Hierony-*In epistola*
 mi: *ad Pauli-*
 Quod medicorum est promittunt
 medici, tractant fabulia fabri: sola
 scripturarum ars est, quam sibi passim
 omnes vendicant, scribimus indocti
 doctique poëmata passim. Hanc gar-
 rula anus, hanc delirus senex, hanc so-
 phista verbosius, hanc vniuersi præsu-
 munt, lacerant, docent, antequam di-
 scant. Alij adducti supercilio, grandia
 verba trutinantes, inter mulierculas
 de sacris literis philosophantur: alij
 discunt, proh pudor, à feminis, quod
 I viros

viros doceāt; & ne parum hoc sit, qua-
 dam facilitate verborum, imò auda-
 cia edisserunt alijs, quod ipsi non intel-
 ligunt. Hæc ille. Cæpit contagione
 serpere hoc venenum, & diffundere
 se quotidie latius Babylonicum hoc
 incendium, ac vires acquirere ma-
 gnorum quorundam principum stu-
 dijs: qui quidem, vel propter ambitio-
 nem atque improbam cupiditatem,
 & ex bonis Ecclesiasticis magnū quem
 sperabant quæstum, vel ad alendas ar-
 que sustentandas quas cū alijs gerebāt
 inimicitias: vel alijs turbidioribus a-
 nimi motibus obcæcati, perditorum
 concionatorum insanias sua potētia,
 atque benevolentia auxerūt. ijsq; co-
 lore ac prætextu quodam religionis,
 ad suas ipsorum libidines facilius con-
 sequendas, per summum scelus abusi
 sunt. Et quoniam Deus mala no-
 stra grauitè punire decreuerat: alijs
 malis maioribus & magis perniciosiss
 nos inuolui permisit, & omniū penē
 maximo, quod hæresis. Itaq; & cruen-
 ta extiterunt hoc ipso tempore inter
 Christianos Principes bella, quæ here-
 sum atq; errorum sunt faces, & alium
 dormientib. pastorib. & mutis canib.
 rapaces lupi tantam stragem (quæran
 pro

proh dolor videmus) in Christi ouile
 ediderunt, consequutæque sunt innu-
 merabiles atque grauissimæ calamita-
 tes ex nouo hoc Euangelio, quæ vni-
 uersam Christianam rempub. acerbis-
 simè affligerunt, atq; deformarunt. ex
 quibus nonnullas referam: omnes e-
 nim percensere, esset infinitum. Prin-
 cipio, omnes penè errores, atq; pesti-
 lentes hæreses, quæ ab ipso nascentis
 Ecclesiæ exordio, hætenus extiterūt,
 iamdu sepultas ab inferis reuocarunt:
 vix enim ex omnium præteritorum
 sæculorum memoria, vlla fuit vel opi-
 nio tam absurda, vel blasphemiam tam
 impia, vel doctrina tam perniciosa, vel
 dogma tam insanum, quod infelicissi-
 mo nostro tempore non reuixerit, &
 à Luthero eiusque discipulis ab orco
 excitatū non sit. In sanctissimam Tri-
 nitatem, in Christi Domini nostri di-
 uinitatē, in Spiritus sancti personam,
 in beatissimam Matrē, atq; immacu-
 latam virginem Mariā, in purissimas
 angelorum mentes, in sanctos, in ani-
 mas quæ purgatorij igne expiantur,
 impuro ore perbacchati sunt; in ipso
 denique inferno, quod mentirentur
 ac blasphemarent, inuenerūt. Nullum
 est in Dei Ecclesia sacramentū, quod

*De ijs lege**Nicolaū**Sanderum**lib. 7. de**visibili**monar-**chia, &**Sarium**in historia**anni 1561.**& Linda-*

*nā in ex-
hortatio-
ne ad Hol-
landos
c. 12.*

non peruertant : nulla sacra ceremo-
nia, quam non irrideāt: nulla Aposto-
lica traditio, quam non conuellant:
nulla diuinæ scripturæ pars, quam vel
non excludāt, vel ineptis ac pernicio-
sis trāflationibus, annotationibus, in-
terpretationibus, nō deprauent & cor-
rumpant. Quid dicam de sacrosanctis
Concilijs, Spiritu sancto autore atque
inspiratore celebratis? Quid de san-
ctissimorum Pontificum, decretis, pu-
blicè à Luthero igne cōsumptis? Quid
de doctissimorum atq; beatissimorum
Patrum monumentis, qui cælestis vitæ
exemplo, atq; admirabili doctrinæ
niuersam Dei Ecclesiam illuminarūt,
& ad Christi Seruatoris nostri imita-
tionem inflammarunt? quæ tanquam
antidota & medicamenta salutaria, &
corū venenatis erroribus omnino cō-
traria, impostores isti mutilant, lace-
rant, deprauant. Mitto quæ dicunt &
faciunt, contra summam Romanæ
Pontificis, Christi in terris Vicarij
ac Petri successoris potestatem. Nam
veluti latrones ac teterrimi partici-
pæ, leges ac magistratus odio prose-
quantur: sic omnes semper hæretici
Romanum Pontificem iudicem pro-
uent, ac perhorrescunt. In summa,

nihil est tam sanctum, quod non prophane-
 rent: nihil tam firmum, quod non labe-
 factare conentur: nihil tam certum, tam
 fixum, tam omnium sæculorum, na-
 tionum, Patrum consensione in Eccle-
 sia Catholica receptum atq; stabilium,
 quod in dubium non vocent, quod non
 infirment, quod non conuellant. Et
 quoniam veritas vna semper est, falsi-
 tates multæ sunt, & sibi aduersantes
 atq; contrariæ: tot ex Luthero quasi
 ex Lernæa Hydræ capita extiterunt,
 tot sectæ atque hæreses prodierunt, vt
 eas enumerare omnes, sit perdifficile.
 Nam vel ex vna Anabaptistarum secta, *Federicus*
 12. aliæ sectæ emerferunt, tam inter se *Staphylus*
 pugnantes, vt quibus in viribus illæ a- *& Sanderus l. 7.*
 liæq; similes pestes grassantur, vix do- *de visibili*
 mum inuenias, vbi quod maritus cre- *Mon. eas*
 dit, credat vxor, & quod paterfamiliās *enume-*
 amplectitur, filius ac famulus sequan- *rant.*
 tur, & quidem tanta inconstantia, vt
 in ea solum sint constantissimi, Eu-
 ripo omniq; vento mutabiliores. Ge-
 runt præterea inter se grauissimas ini-
 micitias, & plus quàm Vatiniano odio
 se inuicem prosequuntur: in eo tantum
 conueniunt, vt Catholicis omnib. bel-
 lum inferant; vt Christi Ecclesiã iunctis
 virib. pertinaciter oppugnent, & tâquã
 1 3 Sam-

Judic. 15. Samsonis vulpes, segetes Catholicorum incendant. Neq; verò satis ijs fuit, perniciosos errores excitauisse, & plura quam Cimmeras offudisse tenebras mortalibus, eorumq; animas pestilenti doctrina perdidisse, sed in corpora etiã, grassati immaniter sunt, & infinitis penè Catholicis vitã hanc mortalẽ violenter eripuerunt, quòd eternã auferre nõ potuissent, a Sanctissimi Episcopi, Monachi religiosissimi, Sacerdotes sacrosancti, Virgines honestissimæ, atq; etiã Deo dicatæ, pueri innocentes, senes ætate & canitie venerandi ab ijs maectati sunt: & quidem tam atrociter, tam truculenter ac dirè, vt noua atque exquisita tormenta excogitarent, & omnium tyrannorum, de quib. fortissimi atq; beatissimi Martyres olim triumpharunt, sæuitiã etiam atq; immanitatem vinceret. Legat qui volet nostrorum temporum historias, quas innumerabilib. reperiet refertas inauditæ crudelitatis exẽplis. Quot virgines castissimæ, quib. ab hæreticis vis est illata, quòd fidẽ Catholicã nollent eiurare, mãmillis deinde intra arcarũ vel torcularum seras compressis, miserrimè lentaque morte perierunt! quot sacrarum familiarum viri & Sacerdotes hæreticis

a Hæc omnia ex Strij hist. vii. maxime anno 1562. & 1568. ex Fontano, ex Claudio de Sæ. l. de direptionibus temporũ: ex Sanderò. l. 7. de vitijs. l. de Monarchia: ex Natali Comite. l. 28. hist. vii. ex Antonio Possentino, Epistola ad Regem Poloniæ.

reticorum truculentā barbariē exper-
 ti sunt! alij viui in terrā defossi, alij de
 turribus precipites deiecti, alij excoria-
 ti, alij elixi, aut viui affi, alij cranio cla-
 uis transfixi, alij in os iniecto puluere
 tormentario, atque incenso combusti,
 atq; in minutissima frustra discerpti?
 Quoties ex Catholicorum adhuc spi-
 rantium ventrib. discissis, atq; inter ge-
 mentium piorum viscera iniecto hor-
 deo, equis ipsis insolens pabulum hor-
 rescentibus, cibus est propositus? Qua-
 rias mulierum pręgnantium & viuen-
 tium vteri secti? eorumque ob oculos
 palpitantes fœtus extracti, saxis illisq;
 aut in ignem iniecti, aut veribus alli-
 gati, lento igne tosti sunt? Quis credat
 vsque adeo hæreticos furijs agitari, o-
 mnisque sensus, atque humanitatis
 expertes, vt Sacerdotibus, Dei que in-
 uiolatis ministris, nares atque aures
 præciderint, eis que suorum equorum
 fræna ornarint? & quasi in publica
 gestarint lætitia, magna pompa, feri-
 tate, triumpho? Quis religiosissimis at-
 que sanctissimis senibus pudenda mē-
 bra amputasse, coxisse, in os ingessisse,
 manducare eos incredibili impuritate
 atque violentia corgisse? Hæc tamen
 & alia ijs peiora, à Calvinistis in Gal-
 lia

lia nostra ætate perpetrata sunt. Quod si hæc perditorum hominum feritas atq; insania in homines tantum sæu-
 rer, nostro tantū sanguine suam insa-
 tiabilem rabiem exsaturaret: graniter
 quidem, sed minus tamen esset dolen-
 dū. Sed proh nefas, Deo, Diuis, sacris
 omnibus bellum infert, cælū terrę mi-
 scet, & gigantum more pugnat cū Deo.
 Tempia in Diuorum honorem Deo
 dicata prophana fecerunt: calices, va-
 sa, vestes sacras, baptismi aquam, sacrę
 vntionis oleum, sanctorum virorū
 ossa polluerunt, violarunt, dissiparūt.
 Quis possit narratione complecti, aut
 enumerando percensere templa incē-
 sa, & solo equata? monasteria vixorum
 & feminarum direpta atque euersa.
 sacrarum rerum omnium instrumē-
 ta proculcata, atq; per summam igno-
 miniam irrita? beatissimorum virorū
 atque in cęlo cum Deo iam regnantū
 reliquias disiectas & cōculcatas? Quo-
 furore ac rabie, SS. Episcoporum cor-
 pora Irenæi, Hilarij, Martini, Aniani,
 Th. Cantuariensis, Bonauenturæ, &
 aliorum exusserunt; in cineres rede-
 gerunt? in flumen præcipitarunt? Di-
 uorum imagines demoliti sunt; cru-
 ces etiam, & Christi in cruce penden-
 tis

is simulachrum flammis tradiderūt?
Sed quod omnem impietatem infinitis partibus superat, & vel dæmon ipse cogitare perhorresceret, illud est, quod angustissimam atque diuinam hostiam, in qua verissimum Domini nostri Iesu Christi corpus continetur (ô immensa bonitas, ô clementia, & patientia Dei infinita) sæpenumero indignissimè tractarunt? Quis est tam stupidus, qui hic non excitetur? tam à ratione atque humanitate alienus, qui hæc non sentiat? Quis qui vel scintillam habet fidei, cuius ad hæc mens, non stupeat? lingua hæreat? sensus non deficiat? Neque verò existimare debemus idcirco Deum hæc pati, & ad grauissimas iniurias suas dissimulare & conuiuere, quòd in scelestissimos atq; flagitiosissimos homines animaduertere non possit. Non est hic, non est defectus potentia, sed bonitatis excessus: non habet Deus manus ad vindictam inualidas, sed ad ignoscendum faciles: probat fidem nostram, dat infinitæ clementiæ suæ certa argumēta, expectat vt corrigat, præstolatur peccatores, vt sanet, vt vel pœnitentia emendentur, vel pertinacia & obstinati animi pernicacia tardius quidem,

sed grauius puniantur. Solet enim Deus tarditatem, supplicij grauitate compensare. Hic enim quem tam impiè ac nefariè ab hæreticis nostri temporis accipi atq; tractari videmus, ille idem est Dominus, qui Ozā percussit & occidit, quòd incautè ac minus reuerenter Arcam testamenti tetigisset, quæ tamen figura tantū erat diuini huius Sacramenti. Ille est, qui quin quaginta Bethsamarū millia interfecit, quòd eandem Arcam curiosius aspexissent. Ille est, qui omnibus sæculis atque ætatibus, & nostris etiam temporibus, clarissimis miraculis, in omnibus penè orbis terrarum prouincijs atq; regionibus verissimam corporis sui præsentiam, & diuinitatis tremendam maiestatem sæpenumero testatus est. Ille est, qui Iudæos, qui minus pios Christianos iustissimis grauissimisque pœnis non semel affecit, quæ se indignè atq; irreuerenter in sacrosancto Eucharistiæ Sacramento tractassent. Et quæ in illos præstitit, præstare utiq; posset in hæreticos, qui Iudæos perfidia, & tepidos Christianos impietate vincunt. Sed tamē dissimulat Deus & patienter agit, propter eas quas diximus causas, & propter alias nobis occultas, immo etiam

2. Reg. 6.

1. Reg. 6.

verò illius sapiētiae notissimas. Et quā-
 quam ijs quę retulimus reliqua mino-
 ra sunt, quid dicam tamen de furtis, la-
 trocinijs, prædationibus, rapinis, in-
 cēdijs, cladibus, quibus per summā in-
 iuriam atque tyrannidē Sathanæ mi-
 nistri, infinitā hominum multitudinē
 diuexarūt? Quid loquar de cōiuratio-
 nibus, rebellionibus, tumultibus, dif-
 fensionibus, perturbationib. ciuium
 discordijs, quę simul atq; hæresum pe-
 stis exorta est, pacatissimas Prouinci-
 as, & florentissima Regna peruagatæ
 sunt? In Germania, Luthero authore
 atq; impulsore, rustici cōtra dominos
 suos arma ceperūt; tantaq; est conten-
 tione pugnatū, vt rusticorū centū mil-
 lia occisione sint occisa; tātæ strages
 factæ, vt in sola prouincia Franconia
 supra 200. castella, & religiosorū ho-
 minū monasteria funditus sint euer-
 sa. Helueticorum Cantones (quos vo-
 cant) Catholici, pro auita religione,
 parua manu cū Cantonibus hæreticis,
 collatis signis dimicauerunt, eosq; & nu-
 mero & militum virtute fretos, tribus
 prælijs fuderunt, ac profligarunt, &
 Zuinglium eorū magistrum atq; erro-
 ris Ducem concremarunt. Magna
 pars statuum Imperij à Carolo v. Im-
 pera-

*Saxonia in
 historia
 an. 1525.*

*Saxonia
 an. 1531.*

peratore defecit, delectū habuit, milites conseripit, exercitum innumerabilem conflavit, vt illum opprimeret, & de vniuersa Germania deturbaret: sed vera religio, cuius causa agebatur, Deo Duce atque autore, gloriosam de potentissimis hostibus victoriam reportauit. Quid residui est in omni calamitate, quod florens quondam Franciæ regnum perpeſsum non sit? quam diuturna & cruenta bella sæpè gestauit quantum sanguinis est effusum? quoties inter Catholicos & hæreticos, & quanta contentione est decertatum, victoria semper ad veram religionem inclināte? Quoties homines perditissimi ac nefarij in Reges Franciæ Franciscum I. I. Carolum IX. Henricum III. conspirarunt? vt patriæ parentes trucidarent, nobilissimum atq; potentissimum regnum vastarēt, Catholicam Religionē delerent? Quod nisi Deus piorum atq; integerrimorū hominum (qui in Gallia adhuc sunt innumerabiles) vota, preces, lachrymas respiciens, impiorum hostiū consilia retexisset, conatus repressisset, impetus retardasset; actum esset de regno illo Christianissimo: in quo tāta fuit & tam aperta atque nefaria Hugonotorum

torum rebellatio, vt sint qui ad sempiternam eorum ignominiam literis prodiderint, eos Ludouicum Bourbonium Condæum Regem coronasse, mone-
Natalis Comes lib. 18. historie.
 tamq; auream illum impressisse, in qua hæc erat in scripto: Ludouicus 13. Dei gratia Francorum Rex, primus Christianus. Quæ inscriptio arrogantissima est, & in omnes Christianissimos Fræciæ Reges iniuriosa Neque ijs contenti, vt nihil ad summam improbitatem deesset, oratores etiam suos Bizantiû miserunt ad Turcarum Imperatorem, vt teterrimum illum Christiani nominis hostem ad mouenda arma in Galliam, Hispaniam, Germaniam sollicitarent, & auxilia sua pollicerentur, & spem rei bene gerendæ ostenderent, in testinis discordijs, atque tumultibus, illis in regnis, ipsorum opera excitatis: vt hac ratione potentissimorum regnorum statum perturbarent, & Catholicam religionem, si possent, extinguerent Sed ea est cordatorum hominum de istiusmodi monstris existimatio, vt vel ipse Turca eorum legationem audire contempserit, quòd diceret Hugonottos tam esse abiectos atque despiciatos, vt indignum sit, supremum orbis terræ Imperatorem, cum eis vlla

Vel amicitia iungi, vel foedere, qui in Deum impij, in Regem suum rebelles; perfidiosi in reliquos sint, deniq; communis pacis, atque tranquillitatis perturbatores. In Catholicam etiam atq; probatissimam feminam Mariam Angliæ Reginam conspirarunt: & in Ducem præterea Allobrogum Philbertum, quod ex Valle Engrovia hæreticos extirpasset, ne illorum malum perditiones suas latius serperet: & in alios permultos Principes moliti sunt insidias, ut illos de medio tollerent. In quorum numero est Scotiæ Rex, quem occidere hæretici conati sunt: Reginam verò eius matrem ceperunt, & coniecerunt in custodiam, quod Catholica esset, eamque Angliæ Regiæ Elisabethæ, ipsius odio flagranti, in potestatem tradiderunt. Quæ Elisabetha cum foemina sit, Anglicanæ Ecclesiæ vniuersæ supremum ac spirituale caput, se dici & haberi vult: & ferendis discordijs, auxilijs ferendis, sumptibus subministrandis, callidè & astutè bellum aduersos alios Reges alit, auget, inflammat: in Catholicos verò sui regni tam implacabili immanitate, atq; feritate sæuit, ut omnis barbaria ab ea superata videatur. Quis ignorat, quo

*Natalis
Gomes
lib. 7.
Idē li. 14.*

*Idē lib. 19,
Surin.*

inlu.

in luctu iaceat, quanto in mœrore sit, quibus & quam diuturnis calamitatibus sit oppressa, florens quondã & felicissima Germaniæ inferioris Prouincia: quæ tam graues & acerbæ sunt, vt ad regna etiam alia longè posita peruadant, quæ exanguia, exinanita, exhausta sunt, populorum victu, vectigalium neruis, æranj sanguine, rebus omnibus in bellum pro tuenda religione consumptis? Quantum est humani sanguinis, ex quo primum Lutherus classicum cecinit, religionis ergo per omnes Christianorum Prouincias effusum? Quorū depopulationes agrorum, direptiones urbium, oppidorum euersiones, templorum incendia, cœnobiorum spoliationes, populorum strages, clades Prouinciarum, Regnorum excidia sunt consecrata? In ipso vndecim annorū spacio, apud grauem scriptorē legi, in Gallia & Flandria, quingēta, & eò amplius hominum millia in bello cæsa. Apud alterum verò vno tantū modo anno, qui fuit salutis nostræ 1567. in sola Gallia supra 600. monasteria incæsa atq; euer-
Antiquis Possessibus in epistola ad Polonia regem.
Natalis Comes lib. 18.
 sa, & quinque Sacerdotum, ministrorumque Dei millia, à sanguinarijs istis noui Evangelij concionatoribus, per-

sum-

summam crudelitatem fuisse mactata,
 Silentio prætereo permultas alias Pro-
 uincias graui hæreticorum motu cõ-
 quassatas atque afflictas. Non dicam
 quas regiones infecerint, quibus in re-
 gnis Catholicam religionem vel dele-
 uerint, vel labefactauerint hæ furię at-
 que pestes. Neque commemorabo su-
 periores, atque inferiores Pãnoniã
 Bohemiam, Poloniam, Lituaniã, Da-
 ciam, Sueciam, Noruegiam, Hiberni-
 am, aliasque innumerabiles ad Septẽ-
 tionem Prouincias miserabiliter pro-
 fligatas, atque conuulsas, ne modum
 excedat oratio. Vnum tantum rei ge-
 stę exemplum referam, quo melius,
 quædicta hætenus sunt, intelligantur.
 Monasterium ciuitas est Prouincię
 VVestphalię Metropolis nobilissima:
 ex ea hæretici Anabaptistę, Sacerdo-
 tes omnes, Monachos, Equites hone-
 stissimos, atque prudentissimos quos-
 que ciues Catholicos sibi aduersantes
 violenter eiecerunt, domos diripue-
 runt, bona compilarũt. Tum suorum
 quendam, hominem scilicet dispica-
 tissimum atque contemptum Regem
 creant, diadema cum ea pompa, atque
 solẽnitare omni, quæ in verorum Re-
 gum coronatione adhiberi solet, capi

ti illius imponunt. Hic Rex iustitiæ super terrā appellatur: vxores plurimas ducit: ex ijs vnam præcipuam, quasi Reginam cæteris honoratiorem eligit, cum qua concionari, & officio Sacerdotis fungi aggreditur: duo de triginta insanos, atque fanaticos concionatores, & tanquā Apostolos (sic enim nominabat) varias in regiones ad disseminandum impurum suum Euangelium mittit. Quid multa? finis huius fabulæ tragicus fuit ac luctuosus. Rex enim vxorem suam in medio foro securi percuti iussit, quòd muliebriter desleret ac lamentaretur miserias atq; calamitates, quas ciuitas illa à Catholicorum exercitu eam obsidētium patiebatur. Ipse autem Rex, capta ciuitate, atrocissimis tormētis prius dilaniatus, extremo tandem supplicio, impietatis atque dementiæ suę poenas iustissimas dedit. Satis ne multa mala sunt hæc? nonne fructus noui Euangelij vberes sunt atque copiosi? non tamen hic finis est. Nam præter alia infinita damna, quæ exitiosa ista prodigia in orbem terrarum inuexerunt, illud certè haud minimum est, quòd ipsam naturam corruerunt, & laudabiles atq; probatissimos quarundam nationum

mo.

*Surius in
historia
an. 1533.*

mores ita peruerterunt, atque in peius
 cōmutarunt, vt multi, qui antea hone-
 sti erāt, temperati, ac penè frigidi, ex i-
 storum doctrina flagitiosissimi atque
 profligatissimi sint, & quibusdam libi-
 dinis facibus inflammari. Qui fidelita-
 te, ac modestia olim præstabant, infi-
 deles nunc sunt, & in fraudem semper
 intenti. Qui virtute atq; animi fortitu-
 dine, cum hoste manum conferere, pe-
 dem conferre, & fortissimè pugnando
 vel occumbere, vel vincere soliti erāt
 iam hosti terga vertere, fugere & ab-
 iectis armis trepidare didicerunt. Vbi
 doctrinæ studiū ac sapientiæ floruit,
 nūc summa literarum ignorantia. Neq;
 mirum sanè; semper enim veram reli-
 gionem, quali comites quædam, opo-
 tentia & sapientia sequuntur: subla-
 ta autem illa, quæ domina & gubernat-
 trix est; hæ quasi ancillæ dominam su-
 am abeuntem prosequuntur. Vt igitur
 me ipse colligam, & orationem meam
 cōtraham: hi sunt ex infinito penè nu-
 mero aliquot fructus, qui ex hæreti-
 corum doctrina, quasi ex radice
 bonos non facit, & ex turbido atque
 pestilenti fonte, salubris atque dulcis
 aqua non fluit, Hæreticorū enim spir-

*Matt 7.
 Iacob. 3.*

tus, licentiæ, blasphemiæ, maledicentiæ, tyrannidis, crudelitatis, superbiæ spiritus est. Est enim Sathanæ spiritus, à quo instigantur, impelluntur, exagitantur. Spiritus verò Lutheri cæteris terrior fuit, atq; detestabilior, omniumque præteritorum hæreticorum improbitatem atq; impietatem longè superat. quod ut manifestum fiat, & sole lucidius constet, ipsemet Lutherus non dubitavit scribere, sibi diabolum de facie notum esse: de nocte sæpè apparuisse, cum eo modios salis comedisse, atque etiam disputasse, & Sophisticas, atque in speciem probabiles rationes, atque argumenta de eo audiuisse, cum cõtra alia vera & solida & antiqua sanctissimæ nostræ fidei dogmata: cum verò maximè contra veritatem sacrosanctæ Eucharistiæ, eiusque cultum atque venerationem. Ut perspicuè nimirum & certò intelligamus, discipulorum Lutheri in augustissimū atque omnium excellentissimum Sacramentum, quas supra attigimus iniurias, & cõtumelias, quasi rivulos ex Lutheri fonte fluxisse. Quanquam si quod res est proferre volum⁹, pestilētē hunc Lutheri spiritum, Calvinistarū, atque Hugonottorum spiritus, impie-

*Libro de
Missa an-
gulari.*

*Surius
an. 1534.*

pietate, violentia, truculentia, & omni
immanitate superat: & non solum in
Catholicos, veramque religionem, sed
in vniuersas ipsas Prouincias, & Respu-
blicas, Regna, in omne denique homi-
num genus, perniciosissimus & cala-
mitosissimus est, dicique verè potest
orbis terrarum incendium. Atque hec
tanta, quæ aliæ nationes hæreseón la-
be infectæ experiuntur mala, & pacis,
atque integræ religionis bona quibus
Hispania per Dei gratiam fruitur, ve-
hementer nos excitare atque commo-
uere debent, vt & magni faciamus hoc
tantum Dei beneficium, & gratias pro
eo maximas illi atque immortales a-
gamus. Vtrumque facient libentius,
atque expeditius, quicumque ex Hispa-
nia in alias Prouincias egressi, eas Re-
giones obierunt ac perlustrarunt, quas
effrenatus hæreticorum furor depo-
pulator & affligit. Poterunt ij minori-
lanè negotio hæresum infinita mala
pro rei atrocitate expendere: eaque cū
pace nostra, & publici status tranqui-
litate conferre. Debemus etiam con-
niti quantum possumus, & dare ope-
ram, vt vitia nostra corrigamus: ne sin-
gulare donū fidei nostris peccatis per-
damus, quod aliæ nationes suis pecca-
ti

ris perdidit: & dies noctesque Deum nostris placare atque fatigare precibus, ut Philippum Regem Catholicum incolumem felicissimumque quam diutissime tueatur: qui pro sua auita atque eximia pietate, summa prudentia, incredibili vigilatia, maxima inter omnes qui unquam fuerunt Reges potentia, se mutum pro domo Dei opponit, & Catholicam fidem defendit. Quod quidem prestat, non solum armis inuictis, & consilijs salutaribus, sed etiam ijs sacrorum Patrum excubijs, qui fidei Catholice Senatui presunt, & in perenni quadam vigilia sedentes, hereticorum furorem ab nostris ceruicibus, & certissimam pestem ab Hispanie finibus auertunt. Quod quidem sanctissime fidei tribunal, ad conseruationem atque defensionem ipsius fidei, Deus Opt. Max. admirabili prouidentia, in Castellae ac Legionis Regnis instituit, anno ab ortu Domini 1481 in Aragonia uero, Valentia, Catalonia, anno 1483, quo ipso anno Martinus Lutherus in lucem editus est. Ut uel ex hac ipsa tam opportuni temporis coniunctione, Dei consilium fiat manifestum, fidei tribunal, hostibus fidei antidotum ueneno prouidentissime opponentis.

Nam

Nam tametsi cum primū hoc fidei sanctissimæ consilium est institutum, existimabant homines futurorum inscij atque improuidi, propterea solum institui, vt per illud Hispania Iudæorum atque Saracenorum spurcis superstitionibus repurgaretur. Deus tamen qui immutabili præscientia sua, præterita, præsentia, futura, ab omni æternitate æqualiter complectitur, profligatissimos atque pestilentissimos nostris temporibus hæreticos exorturos prospiciens, sanctissimæ fidei Senatū in Hispania constituit, ad arceudas ab eā etiam hæreticorum futuras calamitates. Sed hæc obiter dicta sint; nos ad propositum reuertamur: & causas diuini consilij in Societatis institutione atque confirmatione inquiramus. Quo igitur tempore Martinus Lutherus quasi furia quædam exitialis, cum sceleratorum atque perditorum manu ex Orco emerfit, vt Catholicæ Ecclesiæ statum labefactaret atque cōuelleret, & tertiā stellarum partem, ceu draco quidā cadēs de cælo, in ruinam secum traheret: eodē ipso tempore Deus, qui Ecclesię suę curam vel maximam habet, alterum virum excitauit Luthero dissimilem, peni-

penitusque contrarium, Ecclesiae defen-
sorem, acerrimum haereticorum
hostem, Christi imperij amplificato-
rem. Quod vero Luthero eiusque filijs
decretum erat, cum reliqua omnia di-
uina & humana iura peruertere, tum
maximè in sacras religiones impe-
tum facere, & Apostolicos viros san-
ctissimè in eis viuètes euertere, si pos-
set, atque extinguere: vt illis quasi pa-
storibus atque canibus è medio subla-
tis, ipse tanquam lupus sanguinolentus
ac ferus, oues Christi raperet impunè
atque dispergeret. Incredibili Dei pro-
uidentia factum est, vt noua hæc Socie-
tas ad defensionem ipsius fidei potissi-
mè institueretur. Huius ordinis insti-
tutum est, alios reliquarum religionum
fortissimos duces ac milites, strenuè
pro fide & Christi gloria dimicantes
iuuare, & laborantibus opem atque
auxilium ferre. Vbi verò aliorum præsi-
dia desunt, milites suos armatos mit-
tere: qui hostem longius progredi nõ
sinant, furiosum eius impetum fran-
gant, & prædam ex eruentis faucibus
exipiunt. Hoc præstat Societas ijs in Re-
gionibus atque Prouincijs potissimè,
quæ haereticorum armis & astu pe-
riculosius infestantur: in quibus vi-
deli-

delicet, quòd religiosi alij, qui eas vitæ
& doctrina illustrabant, vel omnino
defecerint, vel pauci admodum (& i-
quidem prostrati, debilitati & confu-
cti) reliqui sint, necessariò Societas
hanc prouinciam cepit, vt tantas Ec-
clesiæ ruinas pro sua tenuitate resarci-
ret, & hæreticos hostiliter irrumpentes
comprimeret: ne exultare in mædacio-
& imprudentibus atque simplicibus tri-
umphum agere de veritate atque reli-
gione videantur. Porro qua ratione
hoc Societas præstet, & quo fructu in
nonnullis huius historiæ libris, sum-
matim legere deinceps licebit.

DE FIDEI CHRISTIANAE
apud Indos propagatione.

CAPVT XIX.

ET hæc quidem ad coërcendos at-
que frænandos hæreticos perti-
nent, & ad sanctissimæ nostræ fi-
dei conseruationem. Iam quæ ad eius-
dem fidei propagationem atque am-
plificationem attinent (quæ sanè non
est minus vel necessaria, vel admirabi-
lis) hoc capite si placet persequamur.
In quam quidem propagationem si
cul